

Відбір на XX Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

Другий тур, 16 квітня 2023 р.

Максимальна оцінка за кожну з п'яти задач — 20 балів

Час виконання роботи — 5 годин

---

1. Дорóму-кóкі

Петро Аркадъев

Подано речення мовою дорóму-кóкі та їхні переклади українською мовою:

1	Na vareyakari ya dairiyo.	Поки я спав, ти повернувся.
2	Na nega ago niyaka.	Поки я спускався, я поговорив.
3	Una nega ita ruyafa.	Поки ми спускалися, ми зібрали хмиз.
4	Ya iruku iriyoma ina dairiyadi.	Коли ти поїв, вони повернулися.
5	Ya ita rusi koru iriyadi.	Коли ви зібрали хмиз, ви випили воду.
6	Ina tauga iriyori una ago niyafa.	Поки він їв банан, ми поговорили.
7	Ina neyoma na boyaka.	Коли він спустився, я піднявся.
8	Ina dairisi iruku iriyadi.	Коли вони повернулися, вони поїли.

Завдання 1. Перекладіть українською мовою:

9	Ina boga koru iriyadi.	11	Na dairiyakama ina tauga iriyo.
10	Ya varesi boyo.	12	Ya ago niyadiri na iruku iriyaka.

Завдання 2. Перекладіть мовою дорóму-кóкі:

13	Поки ми спали, ви поїли.	15	Коли ви повернулися, я послав.
14	Коли ти випив воду, ти спустився.	16	Поки він говорив, він зібрав хмиз.

Завдання 3. Спробуйте перекласти українською мовою слова **iruku** та **ago**.

Примітка. Мова дорóму-кóкі належить до мовної родини манубара. Цією мовою розмовляють близько 1500 осіб на південному сході острова Нова Гвінея, зокрема в місті Порт-Морсбі, столиці держави Папуа Нова Гвінея.

Подано слова мови пракрит у писемності кхароштхі та латинській транслітерації, а також їхні переклади українською:

Кхароштхі	Транслітерація	Переклад
५५७७	avānaṃmi	в Авані (річка)
५५	cojho	козбо (титул)
५७६	durbale	слабкий
५७७	ḍhapgeya	Дхапгея (ім'я)
५७७	prṭheṣu	ззаду
५७७	tasmārtha	з цієї причини
५७	(1)	кобила, якою розраховуються
५७	(2)	сказав
५७	(3)	помер
५७५७	(4)	зроблять
५७७	(5)	помирає
५७७	(6)	лишитися
५७७	(7)	(8)
५७५७	(9)	(10)
(11)	agachamti	приходять
(12)	biṃnita	зламав
(13)	cmaka	Цмака (ім'я)
(14)	ichati	хоче
(15)	jheniḡa	під опікою
(16)	kariṣyatu	зробиш
(17)	kartavya	треба зробити
(18)	ṛna	борг
(19)	(20)	хочуть

Завдання. Заповніть пропуски.

Примітка. Пракрит — це вимерла індоарійська мова, якою розмовляли на території Індії близько 2 тисяч років тому. Сполучення *ch*, *dh*, *jh*, *ṛ*, *ṣ*, *th*, *ṭh* та у позначають приголосні; *ṛ* — голосна. Знаки під і над літерами показують незначні зміни звуків.

Подано речення менською мовою та їхні переклади українською:

1	Deayrtee eh yn ushtey foyd.	Він пролле воду під тобою.
2	Cha goad mee peccagh jiu as ee.	Я не захистив когось із вас та її.
3	Chloie shiu roish y vadran.	Ви зіграли до світанку.
4	Kianglee oo y tead rish e doagh.	Ти прив'яжеш мотузку до його бака.
5	Chiangle mee y driaght ree as rish.	Я прив'язав ланцюг їй та йому.
6	Cloiemayd marish as marish e shuyr.	Ми зіграємо з ним та з його сестрою.
7	Tayrnyu y driaght hiu.	Я притягну ланцюг (у напрямку) до вас.
8	Cha glennym fo as fo e doagh.	Я не протру під ним і під його баком.
9	Phaag shin y mac royd.	Ми поцілували сина до тебе.
10	Cha deayrt oo yn ushtey fo e eaddagh.	Ти не проллеш воду під його одягом.
11	Cha gow shiu yn ooyl voish y mac.	Ви не забере́те яблуко від сина.
12	Cha dayrn eh y tead marym.	Він не притягнув мотузку зі мною.

Завдання 1. Перекладіть українською:

13	Coadee ee y mac voym.	16	Gowee shiu y tead roee.
14	Paagmayd eh.	17	Cha gloie shin.
15	Glennee oo marin.	18	Ghow mee y driaght voish e shuyr.

Завдання 2. Перекладіть менською мовою:

19	Ти не пролив воду піді мною та під нею.	22	Вона не притягне одяг (у напрямку) до мене.
20	Він не прив'яже когось із нас.	23	Ви не поцілуєте сестру до нас.
21	Ми захистили сестру від тебе.	24	Ти не зіграєш із нею та з його сестрою.

Примітка. Менська мова належить до кельтської групи індоєвропейської мовної родини. Цією мовою розмовляють близько 1800 осіб на острові Мен (Великобританія). Літера *s* на початку слова читається як *k*, *ch* — приблизно як *x*, *gh* — як *g*, *ph* — як *f*.

4. Харачии та гран-кулі

Світлана Бурлак і Михайло Живлов

Народи, що нині розмовляють мовами харачии та гран-кулі, колись були одним народом, який говорив однією мовою. Через певний час після розділення цієї мови народи знову стали контактувати, і багато слів із харачии було запозичено до гран-кулі.

Подано слова мовою харачии та їхні переклади мовою гран-кулі:

Харачии	Гран-кулі	Переклад
mē	bē	рука, гілка
b ^w ii	b ^w ii	сорт таро
nṣṣ	dṣṣ	верхівка
ciio	ṭio	вид птаха
k ^w ie	wie	дощ
b ^w iyaa	p ^w iyaa	тхнути
gɔɔ	koo	нудити
penãã	penãã	щогла
p ^w ārə	p ^w ārə	обробляти поле таро
dãē	dãē	тверде дерево для списокидалки
g ^w a	g ^w a	вторинний паросток ямсу

Харачии	Гран-кулі	Переклад
ñã	ḍã	загатити (заповнити)
pṣ	ṣ	яма
jia	ḍia	зброя
gɛ	ke	ти
ka	a	ворог
cī	ī	стрибати
bu	pu	запах
kãã	kãã	худорлявий
nia	nia	розчищати поле
ba	ba	варені стебла таро
katara	katara	різьблена фігура на порозі

Завдання 1. Визначте, які з даних слів у гран-кулі успадковано зі спільної мови-пращура, а які запозичено з харачии, якщо відомо, що одних та інших порівну.

Завдання 2. Заповніть пропуски, якщо відомо, що в лівому стовпчику всі слова успадковано зі спільної мови-пращура, а у правому представлено тільки запозичення з харачии до гран-кулі:

Харачии	Гран-кулі	Переклад
p ^w i	(1)	відкрити
(2)	tia	зіпсований
ŋũ	(3)	рухати
kẽ	(4)	горіти
dɔɔ	(5)	земля
(6)	ti	нянчити

Харачии	Гран-кулі	Переклад
ga	(7)	різати по дереву
dɔɔ	(8)	очеретяна флейта
(9)	taa	сяяти
p ^w ẽ	(10)	морська черепаха
cɛɛ	(11)	край рогожі
(12)	ɲɔɲ	п'яний

Примітка. Мови харачии (канала) та гран-кулі (тинрин), уживані у південній частині острова Нова Каледонія, належать до новокаледонської підгрупи океанійської групи малайсько-полінезійської гілки австронезійської мовної сім'ї. Мовою гран-кулі розмовляють близько 300 осіб, мовою харачии — близько 4 тисяч осіб.

Голосні *ɛ* та *ɔ* схожі на українські *e* та *o* відповідно, але вимовляються з більш широко розкритим ротом; знак *~* над голосним позначає, що даний голосний вимовляється в ніс; *ə* — особливий голосний; *w* читається приблизно як англійське *w* або українське *в* у слові *любов*, ^w позначає губну (із заокругленням губ) вимову приголосного; приголосні *d*, *t* та *n* вимовляються приблизно так само, як в англійській мові, приголосні *ɖ*, *ɗ* та *ɳ* — як українські *д*, *т* та *н* відповідно, при цьому приголосні, які позначають літерами *b*, *ɖ*, *d*, *j* і *g*, мають носовий призвук на початку (тобто вимовляються приблизно як *mb*, *ɳɖ*, *nd*, *ŋj* і *ŋg*); *s* вимовляється як пом'якшене українське *ч*, *y* — як українське *й*, *j* — як пом'якшений звук *дж*, *ñ* — носовий приголосний того ж місця творення, що *s* та *j* (вимовляється подібно до *нь* у слові *кінь*), *ŋ* — носовий приголосний того ж місця творення, що *k* і *g* (вимовляється приблизно як англійське *ng* у слові *long*).

Тáро (колока́зія їстівна) — поширена тропічна сільськогосподарська культура.

Ямс — рослина, бульби якої їстівні і схожі на картоплю.

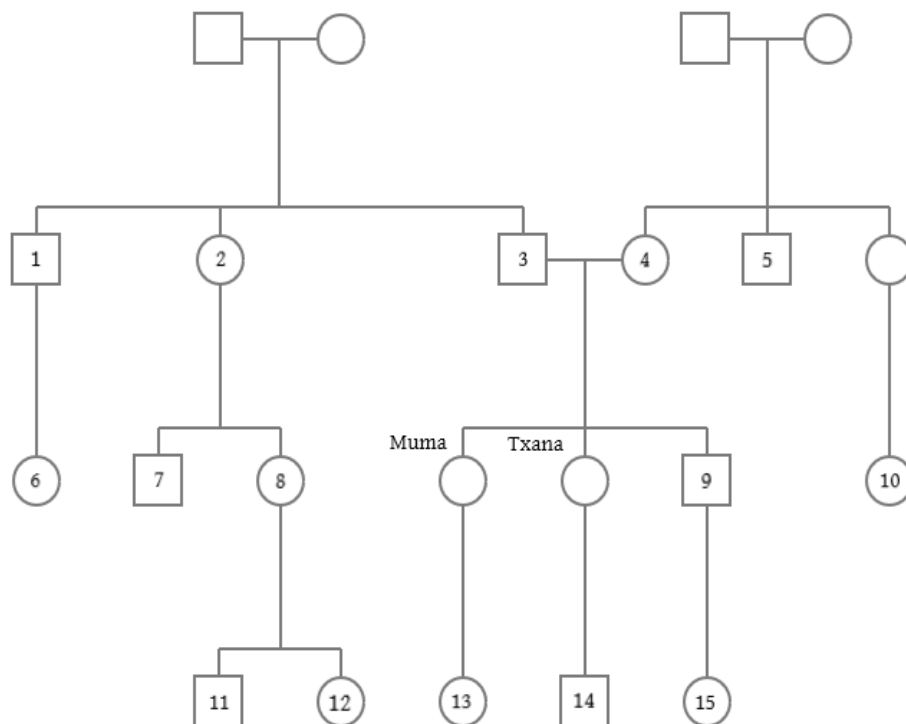
Рого́жа — плетена підстилка з лубу, соломи, очерету чи інших матеріалів.

5. Арáра

Марія Едуарда Фрейтас

Укарангма, або паранські ара́ра, — це плем'я, що живе в матрилінійних домах. Це означає, що коли чоловік одружується, він переходить до родини своєї дружини. Таким чином, вважають, що чоловіки цього племені належать до двох домів: свого початкового дому та дому своєї нової сім'ї.

Нижче наведено генеалогічне дерево, що вміщає декілька домів. Квадратами позначено чоловіків, колами — жінок, вертикальні лінії позначають дітей:

Далі подано фрази членів цієї сім'ї мовою арапа, які описують стосунки з деякими іншими членами родини:

	Про людей з їхніх домів	Про людей з інших домів
Muma	<p>papa Iptximaum jeme Tiapko iwon Tema ibin Riten jenaruam Txana, Tintim imrenengam Kubenete, Kowik</p>	<p>itamko Arapuka jengpi Poti jemenengam Mandau, Tjeli iwon Iaut jenaruam Kaiana, Tixibie ibin Karaja</p>
Tintim	<p>jeme Tiapko iwonengam Tema, Iptximaum ibin Riten jenaruam Muma, Txana imrenengam Kubenete, Kowik</p>	—
Mandau	<p>papa Arapuka</p>	<p>itamkonengam Iptximaum, Tema jengpinengam Tiapko, Poti jemenengam Muma, Txana, Tintim, Tjeli jenaruam Kubenete, Tixibie, Kaiana</p>
Tixibie	<p>papa Riten</p>	<p>itamko Iaut jemenengam Kubenete, Kaiana iwonengam Karaja, Kowik</p>

Завдання 1. Запишіть імена людей, позначених числами 1—15 на схемі вище.

Завдання 2. Як мовою ара́ра назвати:

Kowik щодо **Txana**;

Iptximaum щодо **Kubenete**;

Poti щодо **Kaiana**?

Примітка. Паранська ара́ра — це карибська мова, якою розмовляють близько 340 представників однойменного племені в Бразилії.

Сполучення літер *tx* читається як *ч*, *j* — як *й*, *η* — як *ng* в англійському *long*, *i* — приблизно як *и* в англійському *but*.